

UDC 655.1

Rasim İmamqulu oğlu Süleymanov

Bakı Dövlət Universiteti

*Kitabşünaslıq və Nəşriyyat işi kafedrasının dosenti,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru*

ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVİN KİTAB VƏ KİTAB NƏŞRİ HAQQINDA MÜDRİK FİKİRLƏRİ

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan elmini, mədəniyyətini və ədəbiyyatını dərinləndirən, böyük məhəbbətlə sevən və yüksək qiymətləndirən, xalqımızın Ümum-millî lideri, müstəqilliyimizin memarı, dünya şöhrətli ictimai-siyasi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin kitab mədəniyyəti, kitabçılıq işi, kitab və onun nəşri məsələləri ilə əlaqədar dahiyənə və müdrək fikirləri əhatə olunmuşdur.

Açar sözlər: *Ümummilli lider, kitab mədəniyyəti, dövlət atributları, fundamental kitablar, miniatür nəşrlər, albom-kitablar.*

Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının XX əsrdə yetişdirdiyi ən güclü siyasi və dövlət xadimidir. Bu böyük şəxsiyyətin irsi xalqımızın milli sərvətidir. Azərbaycanın milli-mənəvi və əxlaqi dəyərlərinin ümumbəşəri ideyalarla zənginləşdirilməsində ensiklopedik təfəkkürlü, dərin erudisiyalı müdrək rəhbər kimi Heydər Əliyevin misilsiz xidmətləri olmuşdur. O, Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıqlarla dolu tarixi keçmişinə, zəngin mənəvi dəyərlərinə, maddi-mənəvi irsinə qayğı ilə yanaşırdı. Heydər Əliyev Azərbaycan mədəniyyətinin hamisi olmuşdur. Ulu öndər xalqın mənəviyyatını zənginləşdirən, onu dünyada tanıdan milli mədəniyyətimizin hərtərəfli inkişafını, yüksəlişini daim izləmiş, ona yardım etməyi özünün ən ümdə vəzifəsi kimi qəbul etmişdir.

Azərbaycanın XXI əsrin astanasında müstəqillik əldə etməsi onun tarixində yeni bir mərhələnin başlanğıcı oldu. Milli sərvətimiz olan müstəqilliyimizin dönməz xarakter almasında, dünya dövlətləri sırasında Azərbaycanın özünə layiqli yer tutmasında ümummilli lider Heydər Əliyevin uzaqqören siyasəti mühüm rol oynamışdır.

Heydər Əliyev fəlsəfəsini başa düşmək, dərk etmək üçün Azərbaycan xalqının son 50 illik tarixini öyrənmək, yüzlərlə elmi, siyasi, bədii, publisistik əsərləri oxumaq lazımdır. Yaşlı nəsil ulu öndərin ölçüyəgəlməz xidmətləri ilə

yaxşı tanışdır. Bugünkü nəsil də, gələcək nəsillər də bu böyük düha sahibinin xalqı, vətəni üçün gördüyü işləri, vətən qarşısındakı xidmətlərini bilməlidir.

Heydər Əliyevin parlaq şəxsiyyəti, zəngin irsi bir məktəbdir – tərbiyə, mənəvi zənginlik, kamillik, vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq, dövlətçilik, ümumbəşəriyyət məktəbi. Bu məktəbdən, bu ümmandan hər bir kəsin bəhrələnməsi üçün ulu öndərin zəngin irsi tədqiqatçılarımız tərəfindən mütəmadi olaraq tədqiq edilib öyrənilməlidir.

Ümidvarıq ki, nəsillər bir-birini əvəz edəcək, ulu öndərə olan sevgi və məhəbbət hissi, onun tükənməz irsindən bəhrələnmək, öyrənmək arzusu daha da genişlənəcək, ürəklərdə əbədiləşəcək, tarixin yaddaşına həmişəlik qızıl hərfərlə həkk olunacaqdır.

1969-cu ildə Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərlik etməyə başlayarkən onun çoxşaxəli fəaliyyətinin bir mühüm qolu da respublikada elmin və mədəni mühitin yaradılması oldu. Çox qısa vaxtda elm, mədəniyyət və sənət adamları onun simasında özləri üçün əsl arxa, dayaq tapdılar. Bakı SSRİ-nin elmi-texniki və mədəni mərkəzlərindən birinə çevrilməyə başladı. Beynəlxalq konfrans və simpoziumların, Ümumittifaq tədbirlərin Bakıda keçirilməsi məhz Heydər Əliyevin adı ilə bağlı idi. O, Azərbaycanda ziyalı mühitin yaradılması üçün böyük əmək sərf etmişdir. O dövrdə keçmiş SSRİ-nin ali məktəblərinə tələbələrin göndərilməsi Heydər Əliyevin uzaqgörənliyinin bariz nümunəsi kimi tarixə düşmüşdür. Heydər Əliyev ən istedadlı gənclərimizi seçib Moskva və digər şəhərlərdəki nüfuzlu ali məktəblərə göndərərək bu potensialın aşkarlanmasına, üzə çıxmasına şərait yaradırdı. Təhsillərini başa vurduqdan sonra Azərbaycana dönüb elmi-texniki tərəqqimizə çox böyük töhfələr verən həmin gənclər bu gün də siyasi həyatda, elmin inkişafında, iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrində qabaqcıl yerlərdədirlər. Dünyanın elmi mərkəzləri ilə əlaqələri məhdud olan Azərbaycan üçün SSRİ-nin mərkəzi şəhərlərində bərqərar olan və inkişaf edən elm və mədəniyyətin dərinliklərinə yiyələnmək o dövrdə dahicəsinə tapılmış çox düzgün yol idi.

Heydər Əliyev Bakı Dövlət Universitetinin məzunu olmağı ilə fəxr etdiyini dəfələrlə vurğulayıb və bu təhsil ocağını Azərbaycan xalqının milli sərvəti adlandırırıb. Heydər Əliyevin təhsil illəri və sonralar universitetlə sıx əlaqələri BDU-nun şanlı tarixinin parlaq səhifələrini təşkil edir. Bir hadisə heç vaxt unudulmayacaqdır: 1969-cu ildə universitetin bugünkü – sayca üçüncü binasında onun yarıməsrlilik tarixi ilk dəfə idi ki, böyük tontənə ilə qeyd edilirdi. Bu yubileyin əsl qiymətini verən, onu elm və el bayramına çevirən isə Heydər Əliyev oldu. Məhz həmin universitetin dünya şöhrətli məzunu, gələcək fəxri doktoru BDU-nun 50 illik yubileyində Sovetlərin yazılmamış qanunlarını pozaraq Azərbaycan dilində çıxış etdi və bu çıxış ziyalıların uzun illərdən bəri gözlədikləri milli oyanış istiqamətində həlledici addım oldu, XX əsr tariximizin ən böyük hadisələrindən birinə çevrildi.

Odlar Yurdu Azərbaycan dünyanın çox qədim tarixə və zəngin mədəniyyətə malik məmləkətlərindən, bəşəriyyətin ən qədim yaşayış məskənlərindən biridir. Avropanı Asiya ilə birləşdirən məşhur “İpək Yolu”nun Azərbaycandan keçməsi, şərqlə qərb və cənubla şimal arasında karvanların bir məkanda qovuşması nəticəsində bu diyarda elm və mədəniyyət inkişaf etmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasında ziyalılarla görüşü zamanı çıxışında demişdir: “... bizim Əlyazmalar Fondunda çox dəyərli, zəngin məlumat verən kitablar var. Amma məsələ tək bunda deyildir. Dünyanın ən böyük kitabxanalarında, muzeylərində tariximizi əks etdirən çox zəngin kitablar, əlyazmalar, tarixi sənədlər var. Ancaq bizim tarixçilərimiz onlardan səmərəli istifadə edə bilmirlər. Ola bilər ki, Sovetlər İttifaqında yaranmış şərait də buna imkan vermirdi. Lakin yadıңызdadır ki, bizim Ali Sovetin binası (mən təzə binanı nəzərdə tuturam) hazır olanda köhnə bina haqqında cürbəcür müraciətlər olmuşdu. Bir nazirlik istəyirdi ki, bu binanı ona verək, deyirdilər ki, bu bina rəhmətlik Hacı Zeynalabdin Tağıyevdən yadigar qalıb, başqa təşkilatlar da istəyirdilər. Çox düşündük, nəhayət, mən o binanın akademiyanın Əlyazmalar Fonduna verilməsi haqqında qərar qəbul etdim. Nə üçün? Çünki Əlyazmalar Fondu, əsrlərdən bəri qalmış o kitablar bizim üçün böyük bir sərvətdir. Onlar burada bu binanın zirzəmilərində pis vəziyyətdə idi. Onları çıxarıb bir muzey nümunəsi kimi yaxşı saxlayıb istifadə etmək üçün bu binanı Əlyazmalar Fonduna verdik və onun əsasında elmi institut yaratmaq haqqında qərar qəbul etdik. Tarixçilərimiz üçün böyük imkan açdıq, şərait yaratdıq ki, bunlardan istifadə olunsun”.

Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasında, beynəlxalq aləmdə nüfuz dairəsinin genişlənməsində, cəmiyyətdə mənəvi-əxlaqi yetkinliyin bərqərar olmasında, iqtisadi-sosial sahələrin inkişafında, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin möhkəmlənməsində misilsiz xidmətlər göstərmiş Heydər Əliyevin tarixi irsi, müstəsna idarəçilik isdedadı, yenilməz şəxsiyyətini şərtləndirən keyfiyyətləri illər ötdükcə daha dərinədən öyrənilməli, gənc nəslin ümummilliliyimizin həyat və fəaliyyəti nümunəsində tərbiyə olunması təhsil ocaqları və pedaqoji kollektivlərin ən ümdə vəzifə borcuna çevrilməlidir. Heydər Əliyev irsinin pedaqoji işçilər tərəfindən gündəlik oxunub öyrənilməsi və təlim-tərbiyə prosesində nəzərə alınması gənclərin milli-mənəvi tərbiyə işində uğurlu nəticələr qazanmağın ən etibarlı mənbəyi ola bilər.

Ümummilliliy lider Heydər Əliyev demişdir: “Müəllimlər gərək yerlərində saymasınlar, nə qədər təcrübəli olsalar da, daim öz biliklərini artırınsınlar. Çünki dünya çox dinamik inkişafdadır. Bu dinamik inkişaf dünyada sürətlə yeniliklər meydana çıxarır. Ona görə də, təbiidir, müəllim 10-15-20 il bundan öncəki səviyyəsi ilə bizim bugünkü yüksək təhsilimizi təmin edə bilməz. Gərək müəllim öz üzərində daim işləsin, dünyanın texniki, elmi tərəqqi nailiyyətlərindən xəbərdar olsun və onları tələbələrə, gənclərə, uşaqlara çatdırsın”.

Ulu öndər Heydər Əliyevin müxtəlif dövrlərdə söylədiyi müdrik fikirlər, kəlamlar həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə Azərbaycan, rus, ingilis, fransız, ukrayna, macar, türk və bir çox başqa dillərdə böyük tirajlarla dəfələrlə çap edilmişdir. 2008-2009-cu illərdə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən “Heydər Əliyev: Müdrik fikirlər” kitabı Azərbaycan və ingilis dillərində nəşr olunmuşdur. Kitaba daxil edilmiş deyimlər ulu öndərin 1993-2003-cü illərdə müxtəlif məsələlərə həsr olunmuş nitqlərindən, çıxışlarından, müsahibələrindən, məktublarından seçmələrdir.

Ümummilli liderin kitab və kitab nəşri haqqında müdrik fikirləri ilk dəfə “Mütərcim” nəşriyyatı tərəfindən 2016-cı ildə kiçik tirajla nəşr olunmuşdur.

Ulu öndər xüsusi olaraq vurğulamışdır: “Həm kitabları yazıb-yaratmaq, həm də onları nəşr etmək əsas vəzifələrimizdən biridir. Bunun üçün mümkün olan bütün tədbirləri görməliyik. Mən respublikanın prezidenti kimi bunu əsas vəzifələrimdən biri sayıram”.

Hər bir Azərbaycan vətəndaşı Heydər Əliyev irsinə sadıqlığı ilk növbədə praktik fəaliyyəti ilə xalqa xidməti öz amalına çevirən İlham Əliyev şəxsiyyətində görür. Prezident İlham Əliyev hələ 2003-cü ildə andiçmə mərasimindəki çıxışı zamanı ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizdə sosial, iqtisadi, siyasi, hüquqi, təhsil, səhiyyə və mədəniyyət sahələrində, milli ordu quruculuğunda başlanmış islahatları davam etdirəcəyini, hər bir vətəndaşın prezidenti olacağını bəyan etdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev demişdir: “Bizim ədəbiyyatımız, incəsənətimiz, musiqimiz, ana dilimiz, milli dəyərlərimiz vardır. Bizim milli dəyərlərimiz ümumbəşəri milli dəyərlər əsasında qurulubdur. Hesab edirəm ki, qloballaşan dünyada xüsusilə gənc nəsil üçün milli-mənəvi dəyərlər xüsusi rol oynayır və oynamalıdır. Hər halda biz Azərbaycanda buna böyük əhəmiyyət veririk və onu da qeyd etməliyəm ki, başqa mədəniyyətə, dinə, tarixə olan hörmət öz mədəniyyətinə, tarixinə, öz dininə olan hörmətdən başlamalıdır”.

Tarixi şəxsiyyətlərə qiymət verərkən belə bir prinsip əsas götürülməlidir ki, onlar öz dövrünün imkanları ilə müqayisədə nələri edə bilməzlər. Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin istər birinci dövrünə, istərsə də müstəqillik dövründəki fəaliyyətinə qiymət verərkən tam inamla deyə bilərik ki, o, zamanın və şəraitin diktə etdiyi çərçivələrdən çıxaraq öz dövrünü qabaqlamış və həlli mümkün olmayan problemləri də reallaşdırmışdır.

Heydər Əliyev elmin və əməli fəaliyyətin ən müxtəlif sahələrində ensiklopedik biliklərə malikdir və bu, ona həmişə əsaslandırılmış, düzgün qərarlar qəbul etməyə imkan vermişdir.

Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə verilən qiymət, onun yaratdığı və şah əsəri olan müstəqil Azərbaycanın tərəqqisi yolundakı xidmətləri dünyada azərbaycançılıq obrazı və azərbaycançılıq məktəbinin təməlini qoymuşdur.

Heydər Əliyev haqqında çox yazılıb, qalın-qalın kitablar çap olunub. İllər keçdikcə daha da çox yazılacaq, tarixin süzgəcindən keçmiş qiymətlər daha da artacaq. Dünyada və ölkəmizdə baş verəcək olayların, gələcək hadisələrin kontekstində onun xidmətləri daha dərinəndən dərk olunma zərurəti qazanacaq.

Heydər Əliyevin yüksək zirvələri fəth etmiş həyatı və siyasi fəaliyyəti, onun təkrarolunmaz dövlətçilik irsi, xalqa xidmət nümunələri bundan sonra da saysız-hesabsız əsərlərin tükənməz mövzusu olacaq və yaradıcılıq mənbəyinə çevriləcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Dünyanı heyran qoyan insan / ideyanın müəllifi və buraxılışa məsul R.Mehdiyev.* - Bakı: Azər nəşr, 2004. - 376 s.

2. *Heydər Əliyev və Bakı Dövlət Universiteti / buraxılışa məsul, ön sözün və məqalələrin müəllifi Misir Mərdanov / tərt. ed. Ə.Əhmədov.* - Bakı, 1997.- S.4.

3. *Əliyev, Heydər. Müstəqilliyimiz əbədidir: Çıxışlar, nitqlər, bəyanatlar, müsahibələr, məktublar, məruzələr, müraciətlər, fərmanlar. Fevral, 2000 - mart, 2000 / burax. məs. R.Mehdiyev.* - Bakı: Azər nəşr, 2008. - S.117.

4. *Əliyev, Heydər. Müstəqilliyimiz əbədidir.* - Bakı: Azər nəşr, 2010.-Kitab 31.-S.283.

5. *Əliyev Heydər. Müstəqilliyimiz əbədidir. Çıxışlar, nitqlər, bəyanatlar, müsahibələr, məktublar.* - Bakı: Azər nəşr, 2009. - K. 25. - S.296.

6. *Əliyev Heydər. Müstəqilliyimiz əbədidir: Çıxışlar, nitqlər, bəyanatlar, müsahibələr, məktublar, məruzələr, müraciətlər, fərmanlar [Mətn].- oktyabr, 2002 - noyabr, 2002 / burax. məs. R.Mehdiyev.* - K.42. - Bakı: Azər nəşr, 2012. - C.42.

7. *Heydər Əliyev və Şərq: 6 cildə: Türkiyə Cümhuriyyəti.* - Bakı: Çarşıoğlu, 2003. - Kitab IV. - S.8.

8. *Əliyev, İlham. İnkişaf məqsədimizdir: 10 cildə.* - Bakı: Azər nəşr, 2012. - Kitab VI. - S.165-166.

9. *"Heydər Əliyev irsi və Azərbaycanın müasir inkişafında İlham Əliyev mərhələsi" mövzusunda Beynəlxalq elmi-praktik konfrans / elmi red. və ön söz. müəl. professor Aşef İsgəndərov.* - Bakı, 2007.- 280 s.

10. *Əliyeva İ. Ulu öndər haqqında 37 miniatür kitab çap olunmuşdur // Azərbaycan.* - 2013. - S.3.

Rasim Imamgulu oglu Suleymanov

Wise words of national leader Heydar Aliyev
on the book and book publication

Abstract

The article says that the architect and founder of the modern state of Azerbaijan, a world- renowned politician and genius of all time, our national leader Heydar Aliyev, at all times of his life and work, attached great importance to Azerbaijan book and cared about its development and progress.

Keywords: National leader, book culture, state attributes, miniature editions, the book-album

Расим Имамгулу оглу Сулейманов

Мудрые слова общенационального лидера Гейдара Алиева
о книге и книжного издания

Резюме

В статье говорится, что архитектор и основоположник современного Азербайджанского государства, всемирно известный политический деятель и гений всех времен, общенациональный лидер нашего народа Гейдар Алиев во все времена своей жизни и деятельности, придавал огромное значение Азербайджанской книге и относился с заботой ее развитию и прогрессу.

Ключевые слова: Общенациональный лидер, книжная культура, государственные атрибуты, фундаментальные книги, миниатюрные издания, книга-альбом.

Rəyçilər: dosent Knyaz Aslan, dosent Nailə Mehraliyeva.

Reviewers: docent Knyaz Aslan, docent Naila Mehraliyeva.

Рецензенты: доцент Князь Аслан, доцент Наиля Мехралиева.